

Malmö Högskola
Teknik och samhälle
21-12-00

3 p uppsats i Miljöekonomi

Trine Gadmar
Föreningsgatan 87 C
212 14 Malmö
tlf 040-292797

Økonomiske aspekter af miljøregler

Lærer: Mats-Olof Hansson og Lena Ekelund

Indholdsfortegnelse

Sammenfatning	3
Indledning:	4
Nationale forhold	4
Forsigtighedsprincippet:	4
Polluter Pays Princip	5
Princippernes gennemførsel i Sverige	5
Miljøregler og konkurrencekraft	6
Teori	6
Sveriges konkurrencekraft	6
Internationale forhold	7
WTO	7
EU	8
Sveriges muligheder	10
Diskussion	11
Litteraturliste	13

Sammanfattning

Olika ekonomiska perspektiv kan ses i samband med miljöreglering. På lokalt plan är det tillsynsmyndigheten som har till uppgift att genomföra miljöbalken. Tillsynsmyndigheten kan påverkas av lokala ekonomiska situationer. På nationell nivå påverkas regeringens miljöpolitik av internationella avtalar i EU och WTO. Samtidigt påverkas regeringen av frågor om företagens konkurrenskraft och därav Sveriges möjligheter för konkurrens internationellt.

Ekonomen Porter har undersökt sambanden mellan konkurrenskraft och miljöreglering. Han visar att där är perspektiv i att införa miljöregler. Det styrker industrins utveckling och främjar innovationer som är viktigt i dagens dynamiska samhälle. Sverige har haft svagare miljölag än andra länder vilket har gjort att Sverige utvecklar sig mindre i riktning mot att kunskapssamhälle än tidigare. Basindustrin får större betydelse och det gör samhället mindre robust i framtiden.

Försiktighetsprincipen och Polluter Pays Princip (PPP) är två principer som ligger till grund för hänsynsreglerna i miljöbalken. Dessa två principer är speciella i förhållande till internationella avtalar om handel. Inom WTO är försiktighetsprincipen inte inskriven och Sverige kan inte kräva att importerade varor är producerade enligt försiktighetsprincipen och PPP. I EU finns försiktighetsprincipen inskriven men den håller på att reformeras i riktning mot WTO reglerna. Då principen i miljöbalken är starkare än i WTO och EU kan det skapa tvister om Sverige börjar följa principerna mera konkret.

Indledning

Formålet med opgaven er at undersøge de økonomiske aspekter af miljøregler. Herunder sammenhængen mellem konkurrencekraft og miljøregler. To specielle principper er forsigtighedsprincippet og princippet om at forurenere betaler. Disse to principper er interessante at kikke på i forhold til Sveriges muligheder for at agere nationalt og internationalt. For at undersøge de to principper i en større sammenhæng beskriver opgaven også økonomisk teori som omhandler miljøregler samt hvordan retssystemet fungerer på miljøområdet. De spørgsmål jeg vil besvare er om Sveriges kan gennemføre sin miljøpolitik både set ud fra internationale regler som findes på området under EU og WTO, men også i forhold til landets konkurrencekraft.

Nationale forhold

Forsigtighedsprincippet

Miljøpolitik handler om at opnå en acceptabelt miljøkvalitet. Tidligere har efterbehandling af miljøskader været den metode samfundet har udnyttet for at bibeholde naturen i en hvis standard. I de sidste 20-30 år er et nyt perspektiv kommet ind i miljøpolitikken, nemlig tanken om at være forsigtig og undgå miljøforurening ved at undersøge konsekvensen af et menneskelig handlende inden vi handler. Forsigtighedsprincippet er kommet til på baggrund af denne tanke (Strandberg 1995).

Med "Miljöbalken" er forsigtighedsprincippet blevet skrevet ind i den svenske lov for første gang (Rubenson, S :1998). Forsigtighedsprincippet er paragraf 3 i kapitel 2 i "Miljöbalken", som indeholder almene hensynsregler som gælder for alle personer i samfundet. Hensynsreglerne siger sammen skrevet at den som udfører eller skal udføre virksomhed eller gøre noget som mærkbart kan påvirke omgivelserne skal have kundskab, gennemføre beskyttelse og iagttage de forsigtigheds mål i øvrigt som behøves for at hindre og modvirke skade på mennesker eller miljøet¹(Rubenson, S :1998). Målet med hensynsreglerne er at forebygge negative skader på mennesker og miljø. Med skade på mennesker tænkes både fysisk og psykisk - dvs. at foreksempel støj er inkluderet. Definitionen af skader på miljøet er både resultatet af udslip men også udarmning af værdifuld natur- og kulturmiljø (Karlmark :1999) .

Hensynsreglerne og herunder forsigtighedsprincippet er baggrunden for at give tilladelse til at drive en vis virksomhed og hensynsreglerne skal virke for at "balkens" mål i praktikken får en gennemslagskraft i forhold til de regulerede virksomheder(Karlmark :1999).

Forsigtighedsprincippet er specielt fordi det bare er risikoen for effekt på mennesker og miljø som bestemmer om man skal tage hensyn. Der kræves ingen direkte videnskabelig dokumentation. (Karlmark :1999) Det rækker med at virksomheden kan frygtes udgøre en ulempe for at princippet skal gælde (Kommerskollegiet 1999-12-15 Dnr 1001-2060-99).

¹ Forsigtighedsprincippet lyder så her: "Alla som bedriver verksamhet eller avser att bedriva verksamhet eller vidta en åtgärd skall utföra de skyddsåtgärder, iakta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga , hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada på eller olägenhet för människor hälsa eller miljön. I samma syfte skall vid yrkesmässig verksamhet användas bästa möjliga teknik. Dessa försiktighetsmått skal vidtas så snart det finns skäl att anta att en verksamhet eller åtgärd kan medföra skada eller olägenhet för människor hälsa eller miljön."

Det er vært at notere sig at alle hensynsregler skal afviges i forhold til økonomiske omkostninger. Dog er det virksomhedsejeren som skal bevise at det er økonomisk uoverkommeligt at gennemføre en hensyntagen til miljø. Dette princip kaldes den omvendte bevisregel (Karlmark :1999).

Princippet om at forureneren betaler

Polluter Pays Princip (PPP) eller princippet om at forureneren betaler er et princip som beskriver hvordan udgifter til rensning og forhindring af miljødelgørelser skal fordeles (SOU 1993:79). Princippet er med til at stille krav på virksomhederne. De skal anskaffe sig den bedst mulige teknik og betale om der alligevel er en miljøkonsekvens af deres handlende (Axelsson, S 1999). En yderligere tolkning af princippet er at virksomhederne også skal betale for omkostninger som samfundet har med at gennemføre tilsyn og straffe ulovligheder. Dette for at alle udgifter som samfundet har for at bevare miljøet intakt skal være inkluderet i markedspriserne. PPP er altså et forsøg på at få ind betaling for miljøforurening i markedspriserne(SOU 1998:35).

Princippernes gennemførelse i Sverige

For at de to principper kan gennemføres i Sverige kræves det at visse systemer fungerer.

På det retslige område er der to faktorer som gør at bekæmpelsen mod miljøovertrædelser bliver effektiv: At tilsynsmyndigheder virkelig anmelder virksomhederne som overtræder miljøloven og at domstolene dømmer (Karlmark :1999). Tilsynsmyndigheder er i større udstrækning end tidligere kommuner og "länsstyrelser". De har til opgave at sikre at "miljöbalkens" krav tilgodeses, men da de har en stor interesse i lokale investeringer gør det dem mindre objektive i deres prioritering af "miljöbalkens" gennemførelse. Der kan derfor være en fare for at tilsynsmyndigheder prioriterer økonomien og arbejdspladser højere end hensynet til miljøet (SOU1998:35). Retsvæsenet som er den anden faktor her hidtil været det svageste led. Det er få som dømmes for miljøforbrydelse (Karlmark :1999).

Polluter Pays Princip (PPP) er et retsområde som desuden hænger sammen med regeringspolitik. Det er et princip som skal drives igennem ved reguleringer og skatter hvis alle miljøsyndere skal betale og princippet skal gennemføres retfærdigt. Politikerne opvejer miljøfordelene ved at indføre skatter og reguleringer i forhold til det påståede om at erhvervslivet bliver mindre konkurrencedygtig i forhold til andre lande. Subventioner kan derfor for politikerne være en enklere måde at få miljøinvesteringer i gang. Den form for regulering står dog i stærk kontrast til princippet om at forureneren betaler (Axelsson, S 1999).

Miljøpolitikken og tilsynene med virksomhederne leder i dag til at meget hænger på virksomhedernes frivillige engagement. Politikere og retsvæsen glemmer dermed, at for at de virksomheder som er først i miljøarbejdet skal belønnes, kræves det at man hæver reguleringerne og de lovmæssige krav. Ellers ser virksomhederne ingen incitament til at gå videre deres arbejde (Axelsson, S 1999).

Miljøregler og konkurrencekraft.

Teori

Det er blandt regeringer almen antaget at miljøreguleringer er med til at mindske konkurrencekraften for erhvervslivet. Det har derfor være fristende for regeringer at have lave miljøkrav for at eksportproducenter skal have færre udgifter (Nycander, G :1997).

Virksomheds økonomen Porter mener i den henseende at debatten om konkurrencekraft og miljøregulering føres forkert. I dagens dynamiske samfund med hele tiden forandringer er det vigtigt med evnen til at forny sit produkt og sin metode som gør at man klarer sig - ikke at minimere sine udgifter. Miljøregulering, mener Porter, kan stimulere til udvikling af nye metoder i produktion, nye produkter og en ny måde at se på ressourcerne i ens virksomhed. Det er ikke altid at virksomhederne selv ser på de muligheder som eksisterer i fremtiden. De tænker nu og her på deres konkurrenceevne, men overser måske detaljer som kan blive afgørende i de nærmeste år. Regler kan give opmærksomhed omkring mulighederne for at satse på miljørigtig produktion og produktudvikling og det kan føre til konkurrencefordele siden hen på andre markeder. Med miljøreguleringer presses virksomhederne til at forbedre miljøsituationen men samtidigt øges landets mulighed for at få en hele tiden udviklende industri (Porter, M og van der Linde, C . 1995).

Det er vigtigt at industrien står for udviklingen og ikke det offentlige. Rammerne skal være fleksible, der skal ikke satses mod en speciel teknologi. Det skal markeres klart hvilke miljøkonsekvenser samfundet ikke vil have, og ud fra det må virksomhederne finde metoder. Porter nævner eksemplet med klor til papir industrien i Sverige, hvor regler førte til udvikling af en ny metode (ibid).

Det enkelte lands regering skal arbejde for at opnå et sofistikeret hjemmemarked med konkurrence fremfor monopoldannelse. Dette medvirker også til nytænkning og teknisk udvikling. (Porter, M og van der Linde, C . 1995) Det er på hjemmemarkedet at der er specielle forudsætninger kulturelt, mentalt og kontraktmæssigt for at udvikle virksomheden. Derfor er det vigtigt at konkurrencen findes der (Nycander, G :1997).

Når det offentlige handler ind kan det stille krav til produkter og på den måde presse erhvervslivet mod en miljørigtig produktion. Den virksomhed som går forrest i miljøarbejdet støttes så i sit arbejde og stimuleres til at fortsætte udviklingen mod en renere og mere effektiv produktion (Porter, M og van der Linde, C . 1995).

Samtidigt med at nationale miljøreguleringer gennemføres kræves det også at landet regering arbejder internationalt for en skærpelse af de internationale miljøkrav. For at landets erhvervsliv skal få den fordel af miljøregulering, som her antaget, stiller det krav til at det internationale marked hele tiden udvikles i en retning mod en renere produktion (ibid).

Sveriges konkurrencekraft

Handel er vigtig for et lille land som Sverige. Derfor har frihandel og stræben efter at ikke udskille os fra de andre industri lande haft højre prioritet end prioriteringen af miljøet. (Strandberg 1995) I Sverige betaler eksportindustrien lavere koldioxidskatter end de øvrige dele af samfundet fordi regeringen er angst for de negative effekter en forhøjelse ville medføre for industriens konkurrencekraft. På den måde beskytter man dagens virksomheder mod en nødvendig strukturomlægning (Nycander, G :1997).

Mange i svensk politik og erhvervsliv ser bort fra fordelene med konkurrence på hjemmemarkedet og mener at stordriftsfordele er vigtigere. I denne betragtning ser de helt bort fra de fordele som et sådant marked har på innovationer. Mange store virksomheder har vokset sig store på grund af den konkurrence virksomhederne har haft på hjemmemarkedet og den deraf produktudviklende effekt (Nycander, G :1997).

Konsekvenserne af at svensk miljøpolitik har været svagere end andre industrilandes kan læses i statistikker og interessante paralleller kan drages. Studier fra begyndelse af 1990'erne viser at Sveriges svagere miljølovgivning og politik i forhold til andre lande førte med sig at udviklingsniveauet i virksomhederne mindskede. I 80'erne vendte udviklingen i Sverige så at specialiseringen mod en mere videns intensiv produktion blev mindre. Forskningen og udvikling i erhvervslivet mindskede. Landet blev heraf mere afhængig af sin basindustri, hvilket medfører at udgifterne skulle holdes nede for at konkurreres med andre lande opretholdes. Men fra starten af var basindustriens dominans udviklet på grund af de lave energipriser i Sverige som skabte mindre udvikling. Det bidder altså sig selv i halen (Nycander, G :1997).

Internationale forhold

Sverige er med i WTO og EU. Disse to organisationers forhold til miljø og de to principper skal beskrives for at give en baggrund for Sveriges muligheder at handle internationalt.

WTO

Efter anden verdenskrig er der blevet undertegnet aftaler og skabt organisationer for at international handel skal blive lettere. Den vigtigste organisationen er World Trade Organisation (WTO), som dannedes i 1994 og har som formål er at arbejde for frihandel. Organisationen skal være med til mindske tarifere og ikke tarifere handelshindringer mellem medlemslandene. I begyndelsen af år 2000 havde organisationen 135 medlemslande. Aftaler om verdenshandel forhandles gennem forskellige runder. Den første runde fandt sted i 1947 og resultatet blev General Agreement on Tariffs And Trade (GATT) Siden hen har der været 7 runder mere. Den sidste- Uruguay runden afsluttedes i 1994 med opbygningen WTO (Hellsten,L og Osarenkhoe, A : 2000).

Der findes to hovedprincipper i WTO. De ene er at alle medlemmer har samme ret til at handle med hinanden. Det vil sige at om et land har en vis aftale med et af de andre lande i WTO gælder denne aftale umiddelbart alle lande i WTO. Den anden regel siger at et land ikke må indføre regler som favoriserer landets egen industri (SOU 1993:79).

WTO har ikke nogle forpligtelser til at stille op regler for international miljøbeskyttelse og organisationen ser på nuværende tidspunkt ikke nogle overløb mellem internationale miljøaftaler og WTOs handelsaftaler. (WTOs hjemmeside, www.WTO.org den 8.12). Andre uden for WTO ser dog at der i fremtiden er mulighed for at konflikter kan opstå mellem miljøkonventioner og WTOs handelsaftaler. Specielt hvis miljøaftalerne bliver mere håndfaste i deres mål. I dag er der ingen straf, hvis miljøkonventioner overtrædes, hvor i mod WTO kan give andre lande lov til at indføre straf aktioner mod et land om det overtræder WTOs handelsregler. For at undgå disse overløb kan det være en mulighed at skrive sammenskrive aftaler så handelsaftaler og miljøkonventioner hænger sammen. (French,H : 1999) Montrealprotokollet er et eksempel på en miljøkonvention som kan komme i konflikt med WTOs handelsaftale. Det er ikke alle WTO lande som har underskrevet

Montrealprotokollet om at fjerne freon fra industrien. Af den grund diskriminere WTO lande faktisk andre WTO lande som fortsat producerer produkter med freon når de hindrer import af freon produkter. Indtil videre er der dog ingen som har meldt et land til WTO for denne overtrædelse af Gatt (SOU 1993:79).

Samtidigt med at WTOs dannedes nedsatte man en miljøkomité under WTO. Den har til opgave at belyse sammenhængen mellem WTOs frihandelsaftale og de miljøtiltag som behøves for at opfylde internationale miljøkonventioner. (Lidmark, A-M :1996). Miljøkomitéen skal undersøge hvordan miljøpolitik hører sammen med handelspolitik, hvordan handel påvirkes af afgifter og skatter og til sidst hvordan miljøtiltag påvirker ulandenes stilling på verdensmarkedet. (Lidmark, A-M :1996). Der er ikke kommet så meget ud af komitéens arbejde. Der er blevet skrevet rapporter, men disse har ikke haft indflydelse på handelsaftalerne endnu (Tillstandet i världen 2000).

Selv om WTO ikke har forpligtelser i forhold til miljøaftaler eksisterer flere artikler i Gatt aftalen som har relevans for forsigtighedsprincippet. Artikel XX i GATT kaldes for den almene undtagelsesregel. I den gives der mulighed for at et land kan tage specielle forholdsregler for at beskytte mennesker og miljø. Forholdsreglerne skal være nødvendigt og ikke diskriminerende og ikke dække over protektionisme. Det vil sige man skal indføre samme regler for importerede varer som for egen producerede (Kommerskollegium 1999).

WTO har ingen klare forskrifter omkring forsigtighedsprincippet men TBT-aftalen kan ses indeholde muligheder for anvendelse af forsigtighedsprincippet, da der ikke er nogen absolutte krav på at et videnskabeligt grundlag for at et land kan indføre tekniske forskrifter, standarder eller en fremgangsmåde (ibid).

Det som kan konstateres er at WTO skiller klart mellem produkt og produktion. Et land kan hindre import af et produkt om dette er farligt eller det antydes være farligt. Hvordan produktet er produceret kan importlandet ikke have indflydelse på. Det er den internationale folkeretten som ligger til grund for dette princip. Enhver stat har lov til på sin egen måde at administrere des natur (Nycander, G :1997).

Kritikken af WTO bliver alt større. Organisationen opfattes som lukket og fremmed for folk. Dette forstærkes ved at vigtige dokument ikke er tilgængelige. Med dannelsen af WTO fik frihandels ideen en større magt end tidligere og organisationen er med til at bestemme afvejningen mellem miljøtiltag og handelshindringer (Tillstandet i Världen 2000).

Flere ideer har derfor diskuteres for at WTO skal tage mere hensyn til miljøet :

1. Forbyde subventioner af miljøfarlige virksomheder.
2. Skabe en buffer mellem miljølovene og handelsudviklingen
3. Indføre forsigtighedsprincippet.
4. Åbnes for folkelig medvirken

For at de internationale miljøregler skal få lige så stor indflydelse som Gatt aftalen kan det være en mulighed at der dannes en organisation med samme magt som WTO. Det kan skabe ligevægt mellem handelsreglerne og miljøkonventionerne. Sker det vil der være mulighed for at miljøkonventionerne bliver inddraget på ligevægt med GATT-aftalen (ibid).

EU

EU er et frihandelsområde og en toldunion og bliver mere og mere en politik union.

EUs indre marked og toldunion medfører at det er EU som handler for Sverige i internationale organisationer som WTO. Toldunionen betyder at landene i EU har afskaffet tolden over for hinanden, og at landene har samme told udad til mod andre lande. I det indre marked gælder grundregel om at et produkt er tilladt i alle lande om det først er blevet tilladt i et land (Hellsten, L og Osarenkhoe, A : 2000).

Miljøpolitikken i EU består til dels af landenes egne miljøregler men også de som er skabt inden for EU. På de fleste områder i EU tages beslutninger om minimumsregler, men på de punkter hvor standarder indføres kan det enkelte land anvende sig af miljøgarantien. Den indebærer at et land har ret til at indføre hårde miljøkrav end de andre lande. Det er dog få sager som er blevet afgjort med udgangspunkt i miljøgarantien, det er derfor svært at sige hvilken rolle den får (Lidmark, A-M :1996).

I EUs lovgivning er forsigtighedsprincippet skrevet ind. Med baggrund i forsigtighedsprincippet har EU forbudt import af hormon produceret kød. Det har ført til at EU er kommet i handelskrig med USA. WTO har i den sammenhæng givet USA ret i deres opfattelse af at der ikke er tilstrækkelig med videnskabelig dokumentation for at forbyde import. Derfor har USA lov til at indføre mod aktioner mod EU (French, Hillary :2000).

EU har som det nyeste lagt op til at forsigtighedsprincippet skal reformeres. Visse mener at det udhuler forsigtighedsprincippet – at reformen vil føre til at EU nærmer sig WTO- og USAs holdning. Dette vil være årsag til at der blive endnu længere mellem det svenske forsigtighedsprincip og EUs. Det er hele tiden en afvejning af forholdet mellem værdien af frihandel og princippet (<http://www.snf.se/snf/hallbart/2000/hallbart200/Euforsiktighet.htm> den 12.12). Kommerskollegiet vurderer EUs nye udspil mere positivt i det man tror at det vil blive lettere at undgå handelsaktioner med den nye udformning (Kommerskollegium 2000).

EU har en rolle når det gælder offentliges indkøb over et hvis beløb.² Loven siger, at det skal være offentlig tilgængeligt for virksomheder i EU at give tilbud på et projekt i Sverige. Det offentlige skal vælge det billigste tilbud. For at miljøkrav skal indgå i projektet skal det med fra starten som et krav. Det går ikke at komme efter og sige at man valgte et dyrere projekt fordi det til gode så miljøet (Lidmark, A-M :1996).

² I 1995 var det beløb for forskellige investeringer: varor: 1,6 mio s.kr, byggetjenester: 40 mio s.kr og tjenester: 3,2-4,8 mio s.kr (Lidmark, A-M :1996).

Sveriges muligheder

Forsigtighedsprincippet er internationalt vedtaget og indgår i Rio aftalen. (Karlmark :1999) Og OECD (Den europæiske økonomiske samarbejdsorganisation) bestemte allerede i 1972 at Pollutor Pays Princip skulle gælde. Forsigtighedsprincippet og princippet om at forurenere skal betale er altså internationalt accepterede, men de har endnu ikke fået nogen større gennemslagskraft på verdensmarkedet. Anledningen er angsten for at principperne skal udnyttes som ikke-tarifere handelshindring. At lande skal udnytte principperne som protektionistisk middel for egen industri. (Lidmark, A-M :1996)

Forsigtighedsprincippet ligger som grund for meget af Sveriges miljøarbejde. Klimaforholdsregler, kemikaliebegrænsning, miljøtilsyn mm. motiveres altid af at ville mindske risikoen for alvorlig miljøpåvirkning, uden at vi med sikkerhed ved hvor miljøfarlig en virksomhed er. I international politik er det dog den som har magt over hvad ord og begreb står for som kan styre debatten. Derfor har mange konflikter omkring miljøspørgsmål kommet til at handle om hvordan man tolker ord. Forsigtighedsprincippet er et komplekst begreb som kan tolkes på flere måder. Det er derfor ikke altid at Sveriges måde at se på tingene som er internationalt anerkendt. Andre lande har en anden definition på forsigtighedsprincippet (<http://www.snf.se/snf/hallbart/2000/hallbart200/Euforsiktighet.htm> den 12.12) .

Den svenske lovgivning går længere end både definition i Rio-aftalen og i EF –retten. Forsigtighedsprincippet er uddybet i den svenske lovgivning og den omvendte bevisregel føre til at den svenske tolkning bliver strammere. På sigt kan det skabe konflikt i forhold til både WTO og EU hvis man i Sverige begynder at tage ”Miljöbalken” ord mere for pålydende (Kommerskollegium 1999).

Men kan vi gå før alle de andre. Modellandstanken om at Sverige går foran alle andre i miljøpolitikken bliver kritiseret af erhvervslivet for at være urealistisk. Kapitalens frie rørlighed tvinger landene til at harmonisere sine miljøkrav ellers mindskes konkurrencekraften (www.snf.se 9.12.00).

I stedet hævdes fra fortalere af Sverige som modelland at den øgede internationalisering medfører at svensk teknik vil blive udnyttet i store eksportlande i fremtiden som eksempelvis Kina. Det nævnes at Sverige som modelland vil føre til:

- Teknisk udvikling forbedrer globale miljøeffekter via handel og bistand.
- Økonomisk vil Sverige tjene på at ligge forrest i det voksende miljømarked (Axelsson, S 1999).
- Skal vi kunne overtale andre lande til miljøaftaler og skal Sverige få indflydelse kræver det at vi fejer for egen dør og gennemfører hårde straffe mod de miljøovertrædelser som findes (Karlmark :1999).

Import af varer fra andre lande fører til at PPP bliver svært at gennemføre for alt som konsumere i Sverige. Udslip sker overalt i verden på grund af svensk konsumtion. Sveriges økologiske fodaftryk rækker langt ud over Sveriges grænser. Den form for miljøpåvirkning er svær styre fra Svensk side på grund af de internationale regler i EU og WTO(Axelsson, S 1999).

Diskussion

De økonomiske aspekter spiller altså ind på alle områder i arbejdet for at indføre forsigtighedsprincippet og Polluter Pays Princip. På lokalt plan er det kommuner og "länstyrelser" økonomiske vurderinger som bestemmer hvorvidt de to principper gennemføres. Det kan her tænkes at lobbyisme fra lokale virksomheder og befolkning kan have stor indflydelse på beslutninger, så loven ikke får den kraft som er tænkt med den.

På nationalt niveau er det både regler inden for EU og WTO som skal vurderes, men også hvad der er bedst for Svensk konkurrencekraft. I den sammenhæng kan Porters teorier være interessante at kikke på. Sverige har mulighed for at indføre strammere miljøregler nationalt og vedtage indgreb som vil styrke PPP og Forsigtighedsprincippet i forbindelse med produktion i Sverige (hvis miljøgarantien i EU gælder), men er det det landet gør i dag? Decentralisering af tilsynene med virksomheder og den deraf inkonsekvens handling som er nævnt ovenfor gør sammen med de lave energipriser at Sverige faktisk udvikler sig i modsat retning. Måske skal politikerne til at tænke anderledes og udnytte Sveriges muligheder. Det kan tænkes at Sverige både kan styrke de to principper samtidigt med at konkurrencekraften forbedres ved at praktisere de ord som står i "miljöbalken". Vi skal ikke bare tænke på i dag og hvad som giver størst afkastning nu . Gør politikerne det risikerer vi at i fremtiden overhaler os uden at vi via forskning og uddannelse kan hænge på toget.

I mine vurderinger er sociale forhold mindre analyseret. Det at man må tage hensyn til specielle grupper er selvfølgelig vigtig - især når de sociale effekter af miljøregulering skal vurderes. Men hovedformålet med opgaven har været at se frem i tiden og vurdere hvad der er godt for fremtidens generation. Dem har vi jo også en forpligtelse til at tænke på. For dem er det måske ikke godt et Sverige udvikler sig til et basis industri samfund med mindre viden. For kan Sverige i virkeligheden konkurrere på det område? Er der ikke lande som er bedre til det? Det er bemærkelsesværdigt at konstatere at en virksomhed som Skanska i sit sidste virksomheds nyt referer til Porters teori om miljøregulering. Det er altså ikke sikkert at den forsatte kamp for de to principper behøver at være i konflikt med erhvervslivet men i et samarbejde med den.

Har Sverige ikke en forpligtelse til arbejde for at forbedre klodens miljø - at udnytte den viden vi har bygget op igennem mange årtier til at blive teknisk dygtige? I og med at vi som et af de få industri lande satser på at hjælpe ulandene i deres udvikling er de også afhængige af vores arbejde mod forbedret teknik.

Der er heller ingen tvivl om at gennemføres en hårdere politik overfor miljøsyndere bliver Sveriges muligheder i internationale forhandlinger større. Det er lettere at forhandle når man ikke selv har noget at forsvare. Det store spørgsmål er dog, hvilken rolle miljøgarantien får i EU i forhold til det indre marked. Det vil påvirke Sveriges muligheder for at være et modelland om vi hindres af EUs regler.

Det som EU og WTO hindrer i dag er, at vi kan kræve at de to principper tilgodeses når vi handler med andre lande. I og med at Sveriges økologiske fodaftryk rækker lang udover landets grænse ville det være oplagt at stille krav til importerede varer om at de to principper er opfyldt. Det kan vi ikke i dag. Det vil blive opfattet som protektionistisk og være en ikke-tarifere handelshindringer samtidigt som en overtrædelse af folkeretten. Det er svært at se om der i fremtiden bliver muligheder for at tage hensyn til principperne i importen. Kommerskollegiet anbefaler i sin udtalelse den 15.12 1999 at WTO ikke skal gøre et forsøg

på at indføre forsigtighedsprincippet i Gatt-aftalen. Arbejder regeringen på den måde sker der ingenting. Med hensyn til PPP og folkeretsprincippet virker det til at være så indgroet at der ikke bliver nogen muligheder i fremtiden for at vi kan stille krav til produkter.

Det er hele tiden en konflikt mellem frihandel og miljøregulering og med den magt som WTO har i dag kræves det at der dannes en modvægt til organisationen eller at WTO begynder at prioritere miljøspørgsmålene med samme vægt som frihandel. Det ser det dog ikke ud til på nuværende tidspunkt vil ske.

WTO arbejder ikke for at bibeholde konkurrence mellem virksomheder som ellers skulle være godt med de åbne grænser. Dette kan føre til en øget monopol dannelse blandt multinationale virksomheder. Det vil føre til et incitament til innovationer som Porter beskriver i sin teori kan forsvinde. Multinationale virksomheder blive ikke presset til at udvikle sig. På samme måde som Sveriges vidensbaseret industri mindsker med mindre regulering gør verdenshandelen. Det vil være en katastrofe for den fortsatte tekniske udvikling mod renere industri.

Den mulighed som er tilbage er at gennemføre private mærkninger af produkter. På den måde bliver det op til forbrugeren at vælge produkter fra som ikke er produceret ud fra forsigtighedsprincippet og PPP. Det stiller krav om information og viden samt engagement hos forbrugeren. I dag hvor det ser ud til at miljøinteressen er dalene i Sverige vil en mærkning derfor ikke have samme effekt som et importforbud. Det siger sig selv.

Litteraturliste

- Axelsson, Svante : 1999. *Låt förorenaren betala. Lätt att säga, svårare att genomföra*. Ett bidrag till antologin "Ekonomi och Miljö", utgiven av Arbetarrörelsens ekonomiska råd. Läst på www.snf.se den 9.12.00
- French, Hillary :2000. *Vanishing Borders. Protecting the Planet in the Age of Globalization*. London.W.W.Norton &Company Ltd.
- Förordningar till miljöbalken. Slutbetänkande av miljöbalksutredningen. SOU 1998:35 Kommentarer av Mikael Karlsson
- Kommerskollegium. Utrikesdepartementet. Enheten för internationell handelspolitik: *WTO OCH FÖRSIKTIGHETSPRINCIPEN* . YTTRANDE 1999-12-15 Dnr 1001-2060-99
- Kommerskollegium. Utrikesdepartementet. Enheten för internationell handelspolitik. Handelspolitike kommentarer till kommissionens meddelanden om försiktighetprincipen.(COOO(2000)1). Ytrande 2000-03-27. Dnr 119-587-2000
- Karlmark, Stefan :1999. *Miljørätt ur straffrättsligt perspektiv*. 2. Upplagan. Stockholm. Norstedts Juridik AB
- Hellsten, Lars og Osarenkhoe, Aihie: 2000. *Inteernational ekonomi - resurser och handel i en gränslæs värld*. Lund. Acadamia Adacta AB
- Lidmark, Ann-Marie. 1996. *Handel och Miljö. Möjligheter och problem med ökad frihandel*. Stockholm. Naturvårdsverket.
- Nycander, G :1997. *Handel och miljö*, I Bergström, S mfl. *Hållbar ekonomi*, s 259-287. Utbildningsradion.
- Porter, M och van der Linde, C . 1995. *Towarf a New Conception of the Environment-Competitevness Relationship*, Journal of Ec Perspectives. Vol 9, No 4 Fall 1995, s 97-118
- Rubenson, Stefan : 1998. *Miljöbalken, Den nya miljörätten*. Stockholm. Norstedts Juridik AB
- SOU 1993:79 *Handel och Miljö - mot en hållbar spelplan*. Miljövårdsberedningen Stockholm.Fritzes
- Strandberg, Hans :1995. *Människa och miljö. Om ekologien, ekonomi och politik*. Tidensförlag. Stockholm.
- Tillståndet i världen 2000. Oversat fra engelsk: *State of the World 2000*. World- Watch Institut. French, Hilary. Att tackla den ekologiska globalisering.
- <http://www.snf.se/snf/hallbart/2000/hallbart200/Euforsiktighet.htm> den 12.12
- www.WTO.org den 8.12.00
- www.snf.se den 12.12.00